

Az aranykort idéző „Égi-földi Jurta-barlang”

Városunkban, egy csodálatos Duna-kanyari panorámával rendelkező kertben, a költőfejedelem, Babits Mihály villájának szomszédságában, az Aranyhegynek nevezett pilisi magaslatról egy családi ház tekint az esztergomi Várhegy és a Bazilika felé. Mellette szerényen megbújik egy különleges épület. A családi ház lakói – a négygyermekes család – a nagyszülők számára ideális hajlékot kívántak megvalósítani házuk szomszédságában, az évezredek óta igaz ökológiai elveknek megfelelően. A tervek elkészítésére, az építkezés lebonyolítására Mújdricza Ferenc, esztergomi építészet kérték fel.

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne” – írta Tamási Áron, erdélyi író, aki valószínűleg a szó tágabb értelmében gondolt az otthonra, de talán értelmezhetjük ezt a szállóigévé vált mondatot szorosabban is, a közvetlen lakóhelyre, a házra szűkítve. A ház, amit egyelőre építési módjától függetlenül, az embernek menedéket, biztonságot, meleget adó lakhelyként értelmezünk, kultúrtörténeti tényezőként jelent meg a történelemben. Őseink ezeréves építészete a jövő építészetét szolgálhatná. Az ősi kultúrák sokkal közvetlenebb kapcsolatban álltak a természettel, a Nappal, a földdel, az éggel és az évszakok változásával. Erre tett kísérletet az építész, amikor a család igényeit figyelembe véve, a Duna felé lejtő terepen olyan, nagyrészt sziklakertes terasszal fedett földalatti helyiségeket hozott létre, amelyhez egy négy méter átmérőjű, kupolás épületrész kapcsolódik. A tervezésnél ügyeltek arra, hogy az épület ablakai a Bazilika panorámájára nézzenek. A nap folyamán, a fény szabadon beárad a lakás központi helyiségébe, amely a kert felé három oldalon is nyitott.

Mújdricza Ferenc: Látványterv a hegyek felé

A megvalósult épület (Szabó László fényképfelvétele)

A kupola csúcsánál, a Pantheon mintájára, nyílást hagytak, amely fényt enged a belső térbe. A tervek szerint a felülvilágítót a zodiákus színeknek megfelelően színes üveg díszíti majd. A történelem során a csillagászat és az égi jelenségek megfigyelése fontos szerepet játszhattak a közösség műveltségében. A legtökéletesebb geometriai térformát, a gömböt, a 21. századi kortárs építészet is alkalmazza. A gömbformába foglalt centrális tér a lakás lelke, amely nyugalmat sugároz. A gömbforma építészeti szempontból igen izgalmas dolog. Egyrészt a tökéletesség ígéretével kecsegtet, másfelől a fizikai törvények legyőzésére sarkall. Ősi, közösségi tér kialakítására nyújt lehetőséget a kör alaprajz. A helyi éghajlathoz alkalmazkodva, a mongol jurta a Góbi-sivatagban honos homokviharokhoz idomult. Az égiekkel szoros kapcsolatot tartó prehisztorikus kultúrákban fontosnak tartották az égi jelenségek megfigyelését. A körtemplomok is szoros kapcsolatban álltak az égbolt megfigyelésével, ezek a csillagrendszerek visszatükrözték. Feltétlenül meg kell említenünk a magyar körtemplomokat (rotundák), amelyek szintén a jurta kör alakját idézik. Történelmi és építészeti értékük igen jelentős, széles körben elterjedtek Közép-Európában. Nagy számban épültek ilyen templomok a 9–11. században hazánkban is. Ezek szakrális gyökereivel szándékos a kapcsolattartás, hiszen mint a legősibb háztemplomainkban e lakótér főtengelyében itt is felállításra került az utolsó vacsora színhelyét megtestesítő „asztal-oltár”.

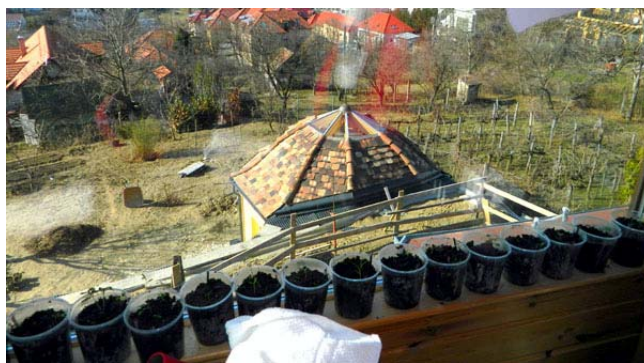
A korábban megvalósított felső lakóház előtt, a Duna felé lejtő terepen, sziklakertes terasz található. Kézenfekvő volt, hogy az építendő ház egy részét a földbe

Kupolaváz bentről (Mújdricza Ferenc fényképfelvétele)

bújtassák. Gondoljunk a barlanglakásokra, amelyek nem a természet hozott létre, hanem az ember vájta ki a hegyoldalból. Ebben az esetben ökológiai és takarékosági szempontok vezették a tervezőt. Az épületet körülvevő föld egyszerre tartálya és védelmezője a növényeknek, természetes hang- és hőszigetelő képességgel rendelkezik. A lakás fenntartása alacsony költségekkel jár. Az idős nagyszülők számára minden évszakban közel egyenletes hőmérsékletű teret biztosít: nyáron kellemesen hűvös, a téli hidegebb éjszakák során pedig a föld melegét is felhasználja, így takarékos. Ebben a lakrészben a hálószobát helyezték el. A már meglévő lakóépület tornáca és az új Jurta-barlang sziklakertje a család és vendégei számára egy árnyas, kiülő helyet biztosító szőlő- és rózsalugassal fog kiteljesedni, így kertészeti eszközökkel is szerves egységbe foglalja a létesítményeket.

Az építész 2016 őszén a XIX. Újszegedi Bioépítészeti Napok konferenciáján és kiállításán nagy sikerrel mutatta be a terveket első alkalommal – még a ház építése közben. Ezt követően 2017 januárjában a Magyar Építőművészek Szövetsége Kós Károly termében megrendezett „Gyakorlati utópiák” című tárlaton és építész konferencián került bemutatásra szakmai közönség előtt, ez az archaikus formai elemeket hordozó családi ház. A Balassa Bálint Társaság elnökének, dr. Prokopp Mária művészettörténész professzornak a meghívására, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem esztergomi dísztermében tartott Bálint-napi ünnepség részeként a helybeliek is megismerkedhettek a tervekkel. A tervezésben és megépítésben közreműködtek: Tóth Ervin statikus, Hertelendy Zsolt épületgépész, Olasz Attila elektromos tervező. Kivitelező mesterek: Romanek Ferenc kőműves, Esperger Ferenc ács, Kovács Zsolt villanyszerelő, Bedő Norbert bádogos, Csányi Tamás gépész. Segítő-kész munkájuk nélkül nem jöhetett volna létre ez az égi-földi hajlék.

A kupola felülről (Szabó László fényképfelvétele)

Az ókori irodalomban számtalanszor felidéztek és újraírták az emberiség boldog, gondtalan korszakának, az aranykornak a mítoszát. Az építész felelőssége, hogy a legkisebb családi háztól kezdve, minden munkájában egészséges, a környezetbe harmonikusan illeszkedő épületet alkosson. Ezeket olyan étellel kell megtölteni, ami az összetartást, az összetartozást erősíti, és ha lehet, ebben a sokszor beteges világban gyógyító erőt sugároz az emberek felé. Ha ezeket az elveket tarjuk szem előtt – ahogy tette Mújdricza Ferenc is – közelebb kerülhetünk egy újabb aranykorhoz. Első fővárosunk dicső múltjának megfelelően az aranykort idéző alkotásokkal szabad csak gazdagítanunk Esztergomot.

A felső rész (Szabó László fényképfelvétele)